

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

КІСІЛЬ Марина Володимирівна

УДК 7.05:746.4 “19”

**КОНЦЕПЦІЇ ФОРМОУТВОРЕННЯ КОСТЮМУ
В ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДИЗАЙНІ ХХ СТОЛІТТЯ:
ВИТОКИ, РОЗВИТОК, ТЕНДЕНЦІЇ**

Спеціальність 17.00.07 – дизайн

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Харків 2010

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано у Харківській державній академії дизайну і мистецтв
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент
Омельченко Ольга Миколаївна
Харківська державна академія дизайну і мистецтв,
кафедра художнього моделювання тканин та одягу

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, доцент
Кузнецова Ірина Олексіївна
Київський національний авіаційний університет,
Інститут аеропортів, завідувач кафедрою
комп'ютерних технологій дизайну

кандидат технічних наук, доцент
Баннова Ірина Мусіївна
Хмельницький національний університет,
Інститут технологій дизайну і сервісу,
завідувач кафедрою дизайну

Захист відбудеться «2» грудня 2010 р. об 11.00 год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 64.109.01 при Харківській державній академії дизайну і мистецтв
за адресою: 61002, м. Харків, вул. Червонопрапорна, 8

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківської державної академії
дизайну і мистецтв за адресою:
61002, м. Харків, вул. Червонопрапорна, 8

Автореферат розісланий «2» листопада 2010 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Є. О. Котляр

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На тлі демократичних перебудов та економічної нестабільності в роки становлення незалежності України в складній ситуації опинився дизайн одягу разом з легкою промисловістю. Закриття підприємств і будинків моделей на початку 1990-х рр. засвідчили, що умови для централізованого розвитку моди втрачені, натомість набули розвитку поодинокі творчі спроби дизайнерів у створенні колекцій одягу. В таких умовах почали свою діяльність низка дизайнерів одягу, які продовжують працювати і до сьогодні, розвиваючи галузь. Однак утворені будинки мод та промислові підприємства, що зараз існують, не утворюють головного – індустрії моди, що повноцінно функціонує в країнах західної Європи. Тож можна говорити про існування в Україні дизайну одягу, але не індустрії моди з притаманними їй міжгалузевими зв'язками та взаємовпливом. Відповідно для дослідження найбільш цінним та вагомим є досвід західноєвропейських країн, зокрема Франції, Італії, Англії, на прикладі дизайну одягу яких можна вивчити процес формоутворення костюма, його специфіку та особливості.

Проектна концепція як головний етап дизайн-процесу, складається з обґрунтування асортименту, споживача, функції, матеріалу та технології. Основною сферою докладання творчих зусиль дизайнера є розробка форми, що виступає в цій ситуації концептом. Визначення формальних характеристик на етапі формування дизайн-концепції не дає в повній мірі інформації про особливості форми, її просторові та фактурні характеристики, методи і прийоми її отримання, важливим кроком для дизайнера є обґрунтування концепції формоутворення, що дає не лише структурні характеристики для розробки дизайн-об'єкту, але й визначає методологічну базу для її реалізації. Поняття «концепція формоутворення» широко використовується в теорії та практиці дизайну, однак в дизайні одягу згадується лише як усталений факт, що не є предметом наукового осмислення. Такий стан речей призвів до того, що цей етап взагалі не представлений в процесі проектування одягу, відповідно відсутні характеристики та критерії визначення безпосередньо концепцій формоутворення костюма, дослідження яких в західноєвропейському дизайні ХХ століття дозволить виявити логіку розвитку дизайну одягу, його передумови виникнення в першій половині ХХ століття на прикладі мистецтва костюма от-кутюр, утворення промислових підходів до виготовлення одягу прет-а-порте в середині ХХ століття та новітнього переосмислення завдань та формотворчих прийомів в кінці ХХ століття. Багата історія костюма, діяльність відомих модельєрів та повноцінне функціонування індустрії моди в західноєвропейських країнах обумовили актуальність означеного вектора досліджень у

практичному аспекті. Використання досвіду європейських країн у вітчизняній практиці дизайну одягу сприятиме більш інтенсивному долученню України до європейського процесу індустрії моди. Отже, дане дослідження актуальне для наукової та практичної діяльності як в умовах наукових експериментальних дизайн-лабораторій, в практичній підготовці спеціалістів в цій галузі, так і використанні результатів дослідження при розробці колекцій одягу в будинках моди та дизайн-студіях.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено згідно з планом науково-дослідних робіт Харківської державної академії дизайну і мистецтв в межах держбюджетної теми (реєстраційний № 0109U003031): «Традиційне мистецтво Сходу та Заходу в культурному просторі України: від середньовіччя до сучасності».

Метою дослідження є визначення та характеристика концепцій формоутворення костюма в західноєвропейському дизайні ХХ століття. Мета дослідження реалізується за рахунок вирішення наступних **задач**:

- проаналізувати літературу з означеної теми за різними підходами щодо її вивчення, узагальнюючи теоретико-методологічні засади процесу формоутворення в дизайні костюма;
- виявити специфіку формування та функціонування концепцій формоутворення костюма в першій половині ХХ ст. в умовах функціоналізму;
- охарактеризувати особливості концепцій формоутворення костюма в середині ХХ століття;
- виявити новітні концептуальні підходи до формоутворення костюма в дизайн-практиці кінця ХХ століття;
- класифікувати методи та прийоми формоутворення костюма;
- визначити домінуючі рівні формоутворення костюма в сучасному дизайні одягу;
- окреслити тенденції розвитку процесу формоутворення костюма в сучасному дизайні одягу.

Об'єктом дослідження є процес формоутворення костюму в західноєвропейському дизайні ХХ століття.

Предмет дослідження становлять концепції формоутворення костюму, які сформувалися та еволюціонували у дизайні ХХ століття і відіграють важливу роль в сучасному дизайні одягу як процесі художнього проектування.

Межі дослідження охоплюють період ХХ ст. в історії становлення дизайну одягу, який став визначальним для формування концепцій формоутворення костюма. Окреслюючи шлях від ремісництва на початку минулого століття до професійного становлення моделювання одягу, цей період демонструє перехід його до нової якості у галузі створення одягу як творчої діяльності, тобто

дизайну одягу, що на сучасному етапі є органічною складовою дизайн-практики.

Для дослідження було обрано зразки концептуальних формотворчих пошуків у промисловому та ексклюзивному дизайні одягу із західноєвропейської практики дизайну одягу, включаючи роботи модельєрів із країн Сходу, які працюють на європейському ринку. Вибір даного емпіричного матеріалу обумовлений формуванням на західноєвропейських теренах основних напрямків у дизайні одягу: от-кутюр, прет-а-порте та масового виготовлення одягу, а також повноцінним функціонуванням індустрії моди, що дає змогу об'єктивно оцінити зміни у формоутворенні, образно-стилістичних прийомах та конструктивно-технологічному вирішенні форми костюма. Результати дослідження розглядаються в контексті сучасних тенденцій у формоутворенні костюма.

В основу дослідження покладено роботи відомих вчених, мистецтвознавців, теоретиків та практиків дизайну: О. Бойчука, О. Генісаретського, В. Даниленка, Г. Мінервіна, Н. Райлі, В. Сидоренка, М. Преса; в дизайні одягу: Т. Белько, Г. Галаджевої, Г. Гусейнова, А. Затулій, Р. Зоргер, Т. Козлової, О. Лагоди, І. Маркелової, Т. Ніколаєвої, Ф. Пармона, Г. Петушкової, В. Стіл та ін.

Методи дослідження. Для дослідження послідовності змін концепцій формоутворення костюму ХХ століття з урахуванням системного підходу були використані різноманітні історико-мистецькі методи дослідження на підставі періодизації, класифікації, структурно-композиційного та мистецтвознавчого аналізу, для узагальнення отриманих результатів було використано метод формалізації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- здійснене комплексне дослідження процесу формоутворення костюма в західноєвропейському дизайні ХХ століття;
- введено в науковий обіг українського мистецтвознавства визначення поняття «концепція формоутворення костюма»;
- вдосконалено схему процесу проектування одягу з визначенням місця концепції формоутворення костюма;
- вперше визначено та охарактеризовано концепції формоутворення костюма відповідно до основних тенденцій динаміки їх зміни в західноєвропейському дизайні ХХ століття;
- визначено домінуючі рівні формоутворення костюма в сучасному дизайні одягу.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження як в процесі теоретично-практичної підготовки спеціалістів в галузі дизайну одягу, так і в сфері творчої роботи дизайнерів-практиків як методологічної бази для оптимального вибору методів, прийомів та концепцій формоутворення при розробці колекцій одягу.

Особистий внесок здобувача полягає у постановці та вирішенні тих теоретично-практичних завдань у формоутворенні одягу, які раніше не акцентувалися і були недостатньо висвітлені. Основні результати дослідження отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації здійснювалася на Всеукраїнських та Міжнародних конференціях, а саме: Всеукраїнська науково-методична конференція «Дизайн-освіта 2008: умови адаптації до європейського освітнього та наукового простору» (м. Харків, 2008 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність» (м. Харків, 2008); Наукова конференція професорсько-викладацького складу ХДАДМ за підсумками роботи у 2008-2009 н. р. (м. Харків); Міжнародна конференція «Мода и дизайн. Современная одежда и аксессуары 2009» (м. Ростов-на-Дону, Росія, 2009 р.); Міжнародна конференція молодих вчених «Актуальные проблемы архитектуры и дизайна» (м. Єкатеринбург, Росія, 2010 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Регіональний дизайн і освіта» (м. Черкаси, 2010 р.); XIII Міжнародна конференція «Мода и дизайн: исторический опыт, новые технологии» (м. Санкт-Петербург, Росія, 2010 р.).

Задачі і зміст дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри художнього моделювання тканин та одягу Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Положення, викладені в дисертації, були використані автором при розробці навчальних програм з дисципліни «Робота в матеріалі» (розділ «Моделювання пластичної форми одягу») для студентів 4 курсу спеціалізації «Художнє моделювання одягу» спеціальності 6.020207 – «Дизайн»; під час проведення практичних занять з дисципліни «Конструювання» в Харківській державній академії дизайну і мистецтв (акт впровадження результатів від 14.06.2010, протокол кафедри ХМТО ХДАДМ №35).

Публікації. Основні положення і результати дослідження викладені в 7 одноосібних публікаціях у фахових виданнях, затверджених ВАК України та 7 матеріалах доповідей на конференціях загальним обсягом 3,5 др. аркушів.

Структура дисертації зумовлена логікою дослідження, його метою та завданнями і складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і чотирьох додатків: А – глосарій (78 – позицій), Б – альбом ілюстрацій (180 позицій), В – перелік ілюстрацій, Д – апробація результатів дослідження. Повний обсяг роботи становить 388 с., в тому числі основний текст – 161 с., список джерел становить найменувань – 207 позицій (15 с.), додатки – 212 с.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми, визначаються мета, задачі, об'єкт, предмет та методи дослідження, окреслено його хронологічні рамки й територіальні межі, описані елементи наукової новизни, теоретичного і практичного значення наукових результатів, подано відомості про апробацію основних результатів та структуру роботи.

У першому розділі – **«Процес формоутворення в дизайні одягу ХХ століття. Історіографія питання. Джерельна база і методи дослідження»** – проаналізовано літературні матеріали за темою дослідження, проаналізовано існуючі підходи до формоутворення костюма в науковій та спеціальній літературі, виявлено специфіку цього процесу та його складових, що вплинули на формування та розвиток концепцій формоутворення костюма в ХХ ст.

У підрозділі **1.1 «Наукові підходи до вивчення процесу формоутворення в дизайні одягу»** встановлено, що теоретичне обґрунтування процесу формоутворення в дизайні одягу покладено в основу багатьох наукових праць та теорій. Цей процес перебуває в сфері інтересів не лише дизайнерів та інженерів, але й філософів, культурологів, істориків та етнографів. Вивченню розвитку форм костюма присвячені праці таких істориків костюма як А. Дзеконська-Козловська (1977), У. Феліг (1978), Л. Кібалова (1988) Ж. Л. Бессон (2000), В. Брун (2001), Н. М. Камінська (2004), М. Н. Мерцалова (1972, 2004), Р. В. Захаржевська (2005) та ін. Інша група вчених зосередилася безпосередньо на вивченні моди ХХ ст., її впливу на зміну форм одягу. Серед таких праць можна виокремити видання енциклопедичного характеру Л. Кібалової (1988), Ш. Зелінг (2000), І. Ц. Балдано (2002), М. Аксенова (2006); дисертаційні роботи: І. В. Калагової (2002), Н. А. Філатової (2004), О. М. Лагоди (2007), М. Т. Мельника (2008), М. В. Сенько (2009), О. Д. Тканко (2009), О. А. Хорошилової (2009) та ін.

Вагоме значення для цього дослідження мають роботи дизайнерського спрямування, які розкривають сутність процесу формоутворення костюма, його теоретико-методологічну базу. До найбільш ґрунтовних досліджень належать монографії, Г. С. Горіної (1982), Ф. М. Пармона (1985), Т. В. Козлової (1988, 2003), Г. І. Петушкової (2004), Г. М. Гусейнова, В. В. Єрмілової (2004), С. Пендергаст (2005), В. Стіл (2005), Р. Зоргер (2006), К. МакДермот (2007), Н. Уайт (2008), Т. В. Ніколаєвої (2008), Ю. Кавамури (2009); дисертації І. Д. Маркелової (2005), Т. В. Белько (2006), А. І. Затулій (2007). Філософсько-естетичне осмислення процесу формоутворення костюма покладене в основу дисертаційної роботи російської дослідниці Т.С. Бастрикіної (2000). Соціально-психологічний підхід до вивчення моди та її складових надав можливість М. І. Кілошенко (2001) розкрити особливості функціонування моди в соціо-

культурному просторі та умови формування авторських методів роботи, зокрема, проектних концепцій дизайнерів одягу, а також прослідкувати зміни в комунікативно-ідентифікаційній складовій формоутворення костюма.

Формоутворення одягу – складний процес в дизайні, який потребує не лише художньо-проектних знань, але й знання конструктивно-технологічних особливостей реалізації форми в матеріалі. Праці М. В. Стебельського (1979), Є. Б. Коблякової (1988), А. Ю. Білевич (1999), О. І. Васильківської (2000), О. І. Поліщук (2001), Н. В. Чупріни (2001), О. М. Пальцун (2002), К. А. Ангабян (2006), І. М. Баннової (2007), Е. В. Прокопової (2008), М. Л. Шатковської (2009) присвячені технічній стороні формоутворення, оптимізації та гармонізації форм одягу для промислового виготовлення та свідчать про обумовлений взаємозв'язок дизайну одягу як складової проектної культури з конструюванням і технічним моделюванням, що є основним методом формоутворення деталей костюму.

Найбільш цінними для даної дисертації стали наукові праці, які безпосередньо пов'язані з предметом дослідження – концепціями формоутворення костюма (Т. В. Козлова (1988), Г. М. Гусейнов (2004), А. І. Затулій (2007) та Л. М. Гайдук (2008)). Однак вивчення наукових праць на предмет дослідження показало, що комплексного розгляду розвитку концепцій формоутворення костюма в дизайні ХХ століття, а також методів та прийомів формоутворення костюму фактично не відбулося, що і обумовило безперечну актуальність проведення даного дослідження. Аналіз наукових праць з теорії проектування костюма інших вчених взагалі не показав предмет дослідження як об'єкт наукового теоретично-практичного осмислення.

У підрозділі **1.2 «Теоретико-методологічні засади процесу формоутворення в дизайні одягу»** мова йде про ключові положення теорії формоутворення костюма, зокрема, аналізується понятійний апарат, розвиток структур форми костюма в ХХ столітті та узагальнюється схема проектування одягу з додаванням нового етапу – розробки концепції формоутворення.

1.2.1 «Спеціальні терміни процесу формоутворення та їх місце в понятійному апараті дизайну одягу». Уточнення понятійного апарату, зокрема, поняття «концепція формоутворення костюма» було необхідною умовою для дослідження, адже тлумачення цього терміну в дизайні одягу відсутнє. Проведене дослідження дозволяє сформулювати наступне визначення: концепція формоутворення костюма – це система поглядів на основну ідею та процес становлення і творення форми костюму відповідно до авторського задуму, принципового напрямку, структури, методів та прийомів формоутворення. Костюм як дизайн-продукт несе певний образ – власний і носія, функцію та інформацію в середовище його споживання. Ці характеристики проявляються, в першу чергу, через форму костюма, його структуру, яка

виступає концептом, втілюючи творчу ідею. В такому контексті концепцією формоутворення визначається метод, прийом формоутворення та структура форми костюма відповідно до основних напрямків дизайну одягу.

1.2.2. «Розвиток структури форм костюма в ХХ столітті». Розпізнавання структури форми костюму має надзвичайно важливе значення в процесі формоутворення, адже дозволяє виявляти і фіксувати зміни в моді за основними ознаками. В контексті проектування костюма ознаки можуть бути конструктивно-технологічними (склад і властивості матеріалів, з яких виготовлено виріб, спосіб виготовлення), морфологічними (елементи, які утворюють просторову форму виробу), функціональними (зв'язок форми з призначенням). Як показав аналіз робіт, науковці виділили низку структур форми костюма, серед яких: геометрична (Т. В. Козлова, І. Д. Маркелова), оболонкова, каркасна (О. Н. Данілова, Т. В. Ніколаєва), футляроподібна (Т. В. Ніколаєва), сітчаста (Г. С. Петушкова), складчаста, модульна, спіралеподібна (Т. В. Белько), які було узагальнено та відображено в знаковій формі.

1.2.3 «Визначення місця концепції формоутворення в процесі проектування одягу». Визначено, що в наукових дослідженнях відсутні праці, що дозволяють виявити місце концепції формоутворення в процесі проектування одягу. Процес проектування складається з наступних стадій: формування проектного завдання (задум, передпроектні дослідження, проектна концепція); формоутворення (концепція формоутворення, вибір методів та прийомів формоутворення, ескізування, макетування); реалізація дизайн-форми (матеріали, технічні та технологічні засоби, готовий зразок); споживання дизайн-продукту (ексклюзивне, масове). Визначено, що місце концепцій формоутворення в процесі проектування між проектною концепцією на теоретичному рівні та втіленням задуму в матеріал на практичному рівні розробки форми; визначено, що характеристику концепцій формоутворення логічно будувати, визначаючи структуру форми костюма, аналізуючи конструктивний устрій, образне наповнення форми, методи та прийоми формоутворення.

У підрозділі *1.3 «Джерела і методи дослідження»* обумовлено вибір методологічної та джерельної бази. В основу методологічної бази дисертації покладено фундаментальні праці як зарубіжних, так і вітчизняних науковців в галузі дизайну – О. В. Бойчука, Г. Б. Мінервіна, В. Т. Шимко, А. В. Ефімова, В. Я. Даниленка, Дж. К. Джонса; дизайну одягу – Т. В. Козлової, Г. І. Петушкової, Т. В. Белько, І. Д. Маркелової, Т. В. Ніколаєвої та ін. Визначення концепцій формоутворення костюма ХХ століття відбулося на аналізі авторських проектів дизайнерів одягу, які створили найбільш концептуально обґрунтовані моделі та колекції одягу і вплинули на подальший розвиток формоутворення костюма. Джерельною базою дослідження стали матеріали, що були зібрані автором у фондах Національної бібліотеки ім. В.І. Вер-

надського, бібліотек Харківської державної академії дизайну і мистецтв та Київського національного університету технологій та дизайну, публіцистичні та фото- матеріали в періодичних виданнях з питань моди та дизайну одягу, альбоми мод ХХ століття з приватних зібрань. Цей комплекс фактологічного матеріалу не залучався до аналізу іншими вченими в контексті означеної тематики.

Системний підхід сприяв постановці мети, визначенню завдань та формулюванню новизни дослідження. Він забезпечив всебічний розгляд проблематики формоутворення одягу з урахуванням історичних, соціокультурних та економічних чинників, де об'єкт дослідження постає елементом цілісної системи, що є складовою проектної культури. Термінологічний аналіз дозволив уточнити зміст та обсяг понятійного апарату, встановити взаємозв'язки та субординацію головних понять в процесі формоутворення костюма в дизайні одягу. Структурно-композиційний підхід дозволив виділити в об'єкті структурні елементи та засоби виконання, які є визначальними в процесі формування концепцій формоутворення та визначити їх роль в загальній системі. Метод мистецтвознавчого аналізу був використаний для визначення композиційно-стилістичних та структурно-просторових особливостей костюму ХХ століття. Для дослідження послідовності змін концепцій формоутворення костюму ХХ століття були використані такі методи дослідження як систематизація, періодизація та класифікація. Для узагальненого відображення структури костюма в знаковій формі було обрано метод формалізації. Візуально-аналітичний метод дозволив виявити характерні особливості об'єкта дослідження в сучасному дизайні та комплексно його розглянути.

В другому розділі «Становлення та розвиток концепцій формоутворення костюма в напрямку от-кутюр в першій половині ХХ століття» визначаються соціокультурні чинники зміни форм одягу на початку ХХ ст., розкриваються художньо-композиційні особливості костюма першої половини ХХ ст., визначається специфіка методів формоутворення в діяльності кутюр'є.

У підрозділі 2.1 «Реформування жіночого костюма на початку ХХ століття» встановлено, що на початку ХХ ст. відбулися процеси оновлення всіх сфер життєдіяльності людини, що призвело до розвитку нових культурних, мистецьких, соціально-економічних та технологічних процесів у суспільстві. В мистецтві костюма установилися два напрямки естетичного відображення жінки нового століття. Перший напрямок полягав у відмові від жорстких корсетних каркасів та переході до пластичного плавного художньо-композиційного вирішення форми костюма, інший – у використанні функціонального костюма. Підкреслення природної краси жіночого тіла, м'які пластичні тканини, східні мотиви, крій по косій можна віднести до основних творчих методів модельєрів П. Пуаре, М. Віоне, Ж. Пакен, Ж. Пату та ін. В результаті

було встановлено, що на початку ХХ ст. була утворена *концепція акцентованої пластики*, основною ідеєю якої був наголос на пластику природної форми фігури людини чи матеріалу, з якого виготовлена форма, використання оболонкової та спіралеподібної структур форми костюма.

У підрозділі 2.2 *«Особливості розвитку формоутворення костюма в напрямку от-кутюр в першій половині ХХ століття»* визначено, що паралельно з пластичним формоутворенням в 20-х рр. ХХ ст. розвивалися ідеї функціоналізму, конструктивізму, які знайшли своє відображення в художньо-конструктивних рішеннях костюма. Такий концептуальний напрямок був закладений російськими художниками-конструктивістами Н. Ламановою, О. Родченком, Л. Поповою, В. Степановою. Підтримала цю тенденцію К. Шанель, створивши суворий класичний костюм і маленьку чорну сукню. Пропаганда нового стилю та способу життя працюючої жінки в умовах панування функціоналізму та індустріального розвитку призвели до формування *концепції функціональної конструкції*, основною ідеєю якої є раціональна конструкція форми, що повністю відповідає функціональному призначенню, характеризується використанням геометричної, футляроподібної та комбінованих структур форми костюма.

Мистецькі течії середини ХХ століття мали вплив на формоутворення костюма, що проявився у використанні округлих, обтічних форм костюма («Нью Лук» К.Діора), в розвитку культури масового споживання, що призвело до розвитку промислових підходів у виробництві одягу (напрямок прет-а-порте), піднесенні молодіжних суспільних рухів, що спровокувало омолодження моди (поява міні-моди, М.Квант), футуристичного стилю як віддзеркалення науково-технічного прогресу (А.Курреж, П.Карден).

Сплеск напрямку от-кутюр відбувся в результаті експериментів К. Діора, який запропонував нове бачення жінки, що істотно відрізнялося від образу жінки воєнних років. Новий образ «New Look» був виражений в м'якому силуеті «пісочний годинник», заниженій лінії плеча, суцільнокроєному покрої рукава, вузькій талії та пишній спідниці. У такому ж напрямку, як і К. Діор, працювали К. Баленсіага, П. Карден на початку свого творчого шляху та інші. Естетика «нового погляду» сприяла розвитку та утвердженню *концепції об'ємно-просторового каркасу*, основною ідеєю якої є об'ємне, гіперболізоване вирішення частин форми чи форми в цілому, що характеризується використанням каркасної структури форми костюма. Поряд з новоутвореною концепцією об'ємно-просторового каркасу нового звучання в цей період набула концепція акцентованої пластики, що проявилася у вишуканих прилеглих силуетах, нових пластичних матеріалах, акцентуванні грудей і талії тощо.

Підрозділ 2.3 *«Специфіка становлення методів та прийомів формоутворення в діяльності модельєрів костюма»* присвячений виявленню

формотворчих підходів, характерних для моделювання одягу першої половини ХХ століття.

Функціонування концепцій формоутворення у моделюванні одягу першої половини ХХ ст. вимагало різних методів формоутворення. Напрямок акцентованої пластики вимагав більш ретельного опрацювання деталей форми, образного наповнення та стилістичних рис, використовувалися прийоми формоутворення драпіровок, фактур, вставок, буф, складок і воланів, оздоблення нашивними елементами та хутром, декоративних технік вишивки, аплікації. Також використовувалися елементи прямого крою та криволінійного одночасно, популярними були елементи східних національних культур – кімоно, шаровари, кафтани, що підкреслювали плавність, округлість форм овального силуету.

Визначено, що для концепції функціональної конструкції характерним є використання прямих формотворчих ліній, прямого силуету з розширенням та акцентуванням плечового поясу, чітких геометричних ліній членувань, мінімальної кількості декоративних елементів, формоутворення базувалося на конструктивній лаконічності та суворості пропорцій і ліній. Найпоширенішими формотворчими прийомами було конструктивне моделювання базової форми, видима різноманітність моделей досягалася варіативністю внутрішнього заповнення форми костюма. В костюмі збільшилася кількість функціонально-конструктивних елементів – накладних кишень різної форми, патів, погонів, клапанів, що свідчило про вплив військової уніформи та виробничого костюму.

Образно-стилістичний характер формоутворення концепції об'ємно-просторового каркасу яскраво проявився в прийомах формоутворення, що використовувалися кутюр'є. До найбільш характерних можна віднести використання каркасів спідниць, корсетів, що формували тонку талію, різноманітні драпірування, зборки, підрізи, асиметричні членування форми, складки, об'ємні накладні елементи, об'ємний декор, конічне та паралельне розширення, матеріали з вираженими формотворчими властивостями.

В розділі 3 «Концепції формоутворення костюма в дизайн-практиці другої половини ХХ століття» відображаються особливості прояву постмодернізму в проектах дизайнерів одягу, новітні принципи формоутворення костюма в контексті полістилізму в дизайні одягу та аналізується зміна комунікативно-ідентифікаційної складової формоутворення одягу на зламі ХХ і ХХІ століть.

Підрозділ 3.1 «Утворення і розвиток промислових підходів до формоутворення одягу в умовах напрямку прет-а-порте» дозволив проаналізувати умови виникнення промислових підходів у проектуванні одягу, виявити зміни структури форми та прийомів формоутворення, що призвело до оновлення концепції функціональної конструкції, утвореної в першій половині ХХ сто-

ліття. В 1960-х рр. напрямок от-кутюр все ще був популярним, але задовольняв потреби у елітарному та ексклюзивному вбранні лише вузького кола власної клієнтури, в той же час без належної уваги залишався масовий споживач, який вимагав якісного і доступного одягу. Зростаюча частка молодіжного сектору, початок ери масового споживання одні із головних чинників виникнення нового напрямку в дизайні одягу – прет-а-порте. До функціонування поряд з існуючою геометричною структурою форми костюма була введена футлярноподібна структура, яка втілювала моду «міні» і силует «трапеція», і була в основі творчих розробок П. Кардена, А. Куррежа, М. Квант та інших дизайнерів, які підтримали цей напрямок. Модифікація геометричної структури в футлярноподібну сталася завдяки популярності футуристичного стилю, який інтенсивно розвивався на тлі активного освоєння космосу. Таким же важливим чинником у формоутворенні цього періоду була поява нових синтетичних матеріалів, здатних втілювати нові композиційно-конструктивні ідеї дизайнерів. Серед прийомів формоутворення використовувались характерні для концепції функціональної конструкції – конструктивне моделювання різних видів, використання сплосчених конструкцій, плаского накладного декору, членувань побудованих на чітких геометричних фігурах тощо. Дизайнерам, що продовжували працювати в от-кутюр, довелося пристосовуватися до нової реальності і поєднувати у своїй творчості принципи моделювання от-кутюр із специфікою масового виробництва. Концепція функціональної конструкції набула нового розвитку в умовах становлення напрямку прет-а-порте як сфери промислового виготовлення одягу і проявилася у пропагуванні міні-моди, культу юності та демократизації моди.

Підрозділ 3.2 «Новітні принципи формоутворення костюма в контексті постмодернізму в дизайні одягу кінця ХХ століття» розкриває ступінь впливу постмодерністської парадигми на творчі пошуки дизайнерів одягу, їх методи роботи та використовувані ними прийоми формоутворення.

Концептуальний зміст постмодернізму проявився у свідомій орієнтації на еkleктичність, мозаїчність, пародійне переосмислення традицій, поєднання класики й авангарду, високого й низького, масового та елітарного. Уніфікована масова культура змінилася культурою розмаїття, унікальності та поліцентризму. Відповідно відбулося переосмислення проектних завдань в дизайні одягу, які все більше локалізувалися, диференціювалися, орієнтуючись на нестандартні вирішення малих груп споживачів, іноді переходячи на конкретного індивідуального замовника.

Основним методом формотворчих пошуків дизайнерів стала деконструкція (Ж. Дерріда). У роботах дизайнерів авангардного напрямку спостерігається відхід не тільки від загальноприйнятих норм функціонування одягу, але й постійне перебування в конфлікті між позитивним і негативним. Спрямованість

на глибинне філософське трактування ціннісних моральних установок виразилося через можливість морфологічної трансформації елементів костюма як способу самовираження особистості. На тлі розвитку таких формотворчих підходів було виділено *концепцію морфологічної трансформації*, основною ідеєю якої є модифікаційні трансформації частин форми чи форми в цілому, що характеризується використанням модульних, сітчастих, складчастих та комбінованих структур форми костюма. Ця концепція втілює ідеї авангардних дизайнерів, що пропагують деконструктивний напрямок в одязі (Р. Кавакубо, Й. Ямамото, І. Міяке).

Національні культури посідають особливе місце в системі мистецтв, а концептуальний зміст постмодернізму спрямовано, в тому числі, і на активізацію встановлення зв'язків між Заходом, етнічними культурами та культурами попередніх епох. Затвердження екологічно орієнтованого світогляду дає дизайнерам широке поле переосмислення культурної спадщини різних країн і втілення їх семантико-семіотичного знаку в сучасних формах костюма. Такий підхід до формоутворення побудовано на глибокому переосмисленні декоративної символіки певної культури і модифікації її у візуально сформований ряд структуроутворення форми костюма. Аналіз робіт дизайнерів (Д.Гальяно, К.Лакруа, Ж.-П. Готьє) надав можливість виокремити та обґрунтувати *концепцію формально декоративної символіки*, основною ідеєю якої є декоративно-орнаментальне та фактурно-оздоблювальне вирішення частин форми чи форми в цілому, характеризується використанням каркасних, футлярноподібних та комбінованих структур форми костюма.

Традиційні методи роботи модельєрів першої половини та середини ХХ ст. змінилися на експериментально-епатажні підходи дизайнерів постмодерністської доби. Утворення та розвиток концепції морфологічної трансформації актуалізувало такі методи формоутворення як комбінаторика та деконструктивізм. Піднесення формоутворення, спрямованого на руйнування форми, перебудову функцій одягу, інакше сприйняття призвело до домінування нових формотворчих прийомів, які виражають постмодерністську естетику: комбінаторні прийоми перестановки, вставки, із простого в складне, трансформація всередині форми, перетворення однієї форми в іншу, кінетизм форми, модульність, інверсія, розрив, зборки.

В підрозділі 3.3 *«Зміни в комунікативно-ідентифікаційній складовій формоутворення костюма кінця ХХ століття»* визначено, що поява нових методів створення одягу актуалізувала тенденції до оновлення комунікативно-ідентифікаційної складової форми костюма. В першу чергу, це оновлення торкнулося категорії «форма», яка набула нових якостей існування, що вилилося в перетрансформування її як знака і символу. В першу чергу, відбулося переоцінювання самого розуміння форми, поряд з базовою і типовою

почали функціонувати такі різновиди як біонічна, етно-, арт-форма, що відобразило розгалуженість напрямків дизайн-діяльності.

В розділі 4 «Новітні концептуальні підходи в сучасному дизайні одягу та перспективи розвитку процесу формоутворення костюма» розглядаються рівні процесу формоутворення костюма з визначенням їх першорядності при характеристиці концепцій формоутворення та напрямків в дизайні одягу.

У підрозділі 4.1 «Образно-асоціативний аспект формоутворення костюма та його місце у формуванні концепцій формоутворення» проаналізовано сучасні колекції от-кутюр, в результаті було визначено, що в колекціях цього напрямку переважає образно-асоціативний рівень. Найбільш розповсюдженими в от-кутюр та авангарді є концепції акцентованої пластики, об'ємно-просторового каркасу та формально декоративної символіки, в меншій мірі представлені концепції морфологічної трансформації та функціональної конструкції.

Підрозділ 4.2 «Особливості композиційно-конструктивного вирішення форми костюма в сучасному дизайні одягу» присвячено характеристиці композиційно-конструктивного рівня вирішення форми в сучасному дизайні одягу, визначено прийоми формоутворення найбільш характерні для цього рівня, а також умови домінування в напрямках дизайну одягу.

До найбільш характерних прийомів композиційно-конструктивного формоутворення належать: площинне конструювання, об'ємно-просторове і технічне моделювання, фактурне кольорово-графічне заповнення, структуризація форми за геометричним видом і масою, композиційними елементами ритм-метр, симетрія-асиметрія, варіативністю функціонально-конструктивних, функціонально-декоративних та конструктивно-декоративних елементів. Формоутворення, в якому домінує композиційно-конструктивний рівень, переважає при розробці колекцій напрямку прет-а-порте та у масовому виробництві при виготовленні невеликих партій або серій моделей одягу. Серед концепцій формоутворення домінують функціональна конструкція, акцентована пластика та морфологічна трансформація.

Внаслідок дослідження у *підрозділі 4.3 «Конструктивно-технологічний рівень процесу формоутворення костюма як завершальний етап розробки та впровадження нового дизайн-продукту»*, було окреслено сучасний стан розвитку технологій в дизайні одягу, умов їх використання, інноваційних підходів. Аналіз технологій в дизайні одягу дозволив виокремити наступні принципові напрямки формоутворення, що є актуальними і перспективними: мультисенсорний дизайн, текстильні нанотехнології, комбінування готових технологічних засобів та одягу, формоутворення за допомогою волого-теплової обробки. Охарактеризовано особливості технологічного процесу розробки та впровадження нової моделі у виробництво – стандартизацію та уніфікацію, як

необхідної умови масового виробництва. Формоутворення, в якому домінує конструктивно-технологічний рівень, переважає при розробці колекцій для масового виготовлення, або ж при проектуванні одягу за інноваційними технологіями.

Проведений аналіз дозволив стверджувати, що тенденції розвитку процесу формоутворення костюма в наступних напрямках: одночасному функціонуванні виділених в дослідженні концепцій формоутворення та авторських концепцій форми з глибинно-філософськими трактуваннями та інтерпретацією процесів у соціумі; інноваційних технологій, на кшталт сенсорного дизайну з досконалою емоційно-чуттєвою палітрою вражень від використання продукту; маніпулювання традиційним сприйняттям комунікативної складової формоутворення в бік переорієнтації та переоцінки ідентифікаційних вартостей.

ВИСНОВКИ

1. В результаті аналізу літературних джерел з означеної теми було узагальнено наукові підходи до процесу формоутворення костюма. Встановлено, що формоутворення костюма розглядається з позицій історичного, етнографічного, мистецтвознавчого, філософсько-естетичного, соціально-психологічного та інженерного підходів. Визначено, що концепції формоутворення костюма не знайшли достатнього відображення в наукових працях з дизайну одягу, натомість є предметом дослідження в теорії дизайну. До сьогодні не відбулося комплексного теоретичного дослідження концепцій формоутворення костюма, відповідної методологічної бази їх визначення та характеристики.

2. Встановлено, що теоретико-методологічні засади процесу формоутворення костюма в контексті концептуального наповнення становлять: понятійний апарат, структура форми костюма та, безпосередньо, сам процес формоутворення, його роль і місце в процесі проектування одягу. На підставі термінологічного аналізу було встановлено, що під концепцією формоутворення слід розуміти систему поглядів на основну ідею та процес становлення і творення форми костюму відповідно до авторського задуму, принципового напрямку, структури, методів та прийомів формоутворення.

В результаті аналізу наукових праць низки вчених було узагальнено структури костюма в знаковій формі: оболонкова, спіралеподібна, геометрична, каркасна, футляроподібна, сітчаста, складчаста, модульна.

Визначено, що місце концепції формоутворення в процесі проектування одягу між проектною концепцією на теоретичному рівні та втіленням задуму в матеріал на практичному рівні розробки форми костюма.

3. Виявлення специфіки зміни форми костюма, його художніх особливостей та соціокультурних чинників, що вплинули на моду в першій половині ХХ століття, дозволило виділити дві провідні концепції формоутворення костюма, які набули розвитку в зазначений період та виявилися найстійкішими в історії дизайну одягу, і представлені в роботах дизайнерів протягом всього ХХ століття – *концепція акцентованої пластики та функціональної конструкції*.

4. Встановлено, що з середини ХХ ст. набула поширення концепція об'ємно-просторового каркасу, тобто об'ємного, гіперболізованого вирішення частин форми чи форми в цілому, що характеризується використанням каркасної структури форми костюма.

5. Визначено, що в останній третині ХХ століття в дизайні одягу набули поширення постмодерністські експериментально-новаторські ідеї, що проявилися в розвитку новітніх методів формоутворення – комбінаторики та деконструкції. Аналіз творчих робіт дизайнерів одягу цього періоду дозволив додати до існуючих раніше концепцій формоутворення костюма ще дві концепції: *концепція морфологічної трансформації та формально декоративної символіки*.

6. Аналіз концепцій формоутворення костюма, їх змістовного наповнення дозволив класифікувати інструментарій формоутворення наступним чином: принципи – дизайнерські та інженерні; методи формоутворення: комбінаторні (варіативність, трансформаційність, модульність, кінетизм, від цілого шматка тканини); деконструктивні (інверсія, розрив, зборка); конструктивні (площинні, об'ємно-просторові, математичні).

7. Визначено домінуючі рівні формоутворення костюма в сучасному дизайні одягу. Було виокремлено *образно-асоціативний* рівень, що характеризується стадією передпроектних досліджень та формуванням концепції майбутнього проекту, вирішення образних, стилістичних, емоційно-асоціативних аспектів майбутньої форми костюма домінує при вирішенні костюма напрямку от-кутюр, *композиційно-конструктивний*, на якому здійснюється розробка, збагачення та розвиток форми, розробляється композиція внутрішнього заповнення форми, що в результаті дає змогу сформуванню системи моделей одягу, може домінувати в напрямку от-кутюр та прет-а-порте та *конструктивно-технологічний* рівень, що означає етап впровадження моделі у виробництво і залежить від рівня технологічного оснащення та технічних засобів. Формоутворення, в якому домінує конструктивно-технологічний рівень, переважає при розробці колекцій для масового виготовлення, або ж при проектуванні одягу за інноваційними технологіями.

8. На початку ХХІ століття в дизайні одягу продовжують функціонувати такі концепції формоутворення, як концепція акцентованої пластики, функціональної конструкції, об'ємно-просторового каркасу, морфологічної трансформа-

ції та формально декоративної символіки. Вищеназвані концепції в історії моди ХХ століття відповідають етапам розвитку таких напрямків, як от-кутюр, прет-а-порте та масове виготовлення одягу, тобто перебувають у напрямку логічного розвитку одягу в контексті світової художньо-проектної культури. У сучасному дизайні одягу переважає синтез концепцій формоутворення, що приводить до одночасного використання в роботах дизайнерів декількох концептуальних рішень форми костюма.

Матеріали дисертації відкривають перспективи подальших наукових досліджень концепцій формоутворення костюма в дизайні, де темою окремого дослідження можуть бути особливості використання концепцій формоутворення костюма у творчості сучасних вітчизняних та зарубіжних дизайнерів, в теоретично-практичній підготовці фахівців у галузі моделювання одягу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Кісіль М.В. Художньо-конструктивні особливості жіночого одягу кінця ХІХ – початку ХХ століття в західноєвропейській моді / М.В. Кісіль // Вісник ХДАДМ: Зб. наук. пр./ За ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2008. – №4. – С. 49-52.
2. Кісіль М. В. Особливості формоутворення костюму стилю модерн / М. В. Кісіль // Дизайн-освіта 2008: умови адаптації до європейського освітнього та наукового простору // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції, 15 квітня 2008 р., м. Харків / За заг. ред. Даниленка В. Я. – Харків: ХДАДМ, 2008. – С. 62-64.
3. Кісіль М. В. Пластична виразність матеріалу в процесі формоутворення одягу / М. В. Кісіль // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: Зб. наук. пр. / За заг. ред. Н. Є. Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2009. – №1, 2. – С. 159-160.
4. Кісіль М.В. Формоутворення в дизайні одягу: історіографічний аспект // Вісник ХДАДМ: Зб. наук. пр./ За ред. В. Я. Даниленка – Харків: ХДАДМ. – №5, 2009. – С. 99-104.
5. Кісіль М.В. До питання еволюції конструктивних засобів формоутворення в дизайні одягу // Вісник ХДАДМ: Зб. наук. пр./ За ред. В. Я. Даниленка – Харків: ХДАДМ. – №6, 2009. – С. 52-57.
6. Кісіль М. В. Мистецтво костюму в добу глобалізації: історичні витоки та сучасне бачення / М. В. Кісіль // Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 травня 2008 р., у 2-х ч.; Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2008. Ч.2. – С. 76-77.
7. Кісіль М. В. Вплив концепції конструктивізму на творчість К. Шанель / М. В. Кісіль // Наукова конференція професорсько-викладацького складу за

- підсумками 2008-2009 навчального року, м. Харків, ХДАДМ, 15 травня 2009 р. – С. 43-44.
8. Кісіль М.В. Місце концепції формоутворення в процесі проектування одягу/ М. В. Кісіль // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: Зб. наук. пр. / За заг. ред. Н. Є. Трегуб. – Харків: ХДАДМ, 2009. – № 6. – С. 191-193.
 9. Кисиль М. В. Становление и развитие средств формообразования костюма в первой половине XX века // Материалы Международной конференции «Мода и дизайн. Современная одежда и аксессуары 2009», м. Ростов-на-Дону, Россия, 23 октября 2009 г. – С. 46-54.
 10. Кісіль М. В. Розробка форми одягу заданої структури композиційно-конструктивними засобами формоутворення / М. В. Кісіль // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв [Текст]: зб. наук. пр./ за ред. Даниленка В. Я. – Х.: ХДАДМ, 2010. – С. 39-41(Мистецтвознавство №1).
 11. Кісіль М. В. Відображення концепції постмодерну в новітніх концептуальних підходах до формоутворення костюма в дизайн-практиці кінця XX століття / М.В. Кісіль // Культура народів Причорномор'я [Текст]: сб. науч. тр. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым», 2010. – №183. – С. 100-102.
 12. Кисиль М.В. Влияние художественных течений в искусстве середины XX века на концепции формообразования костюма [Электронный ресурс] / М. В. Кисиль // Архитектон: известия вузов. – 2010. – № 30 (приложение). – Режим доступа: http://archvuz.ru/numbers/2010_22/059
 13. Кісіль М. В. Об'ємно-просторове моделювання в практиці дизайнера одягу / М. В. Кісіль // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції «Регіональний дизайн і освіта» [Текст]: Черкаси, 20-21 квітня 2010 р./ М-во освіти і науки, Черкас. держ. технол. ун-т – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – С. 39-42.
 14. Кисиль М. В. Эволюция концепций формообразования костюма в XX веке / М. В. Кисиль // Мода и Дизайн: исторический опыт – новые технологии. Материалы 13-й международной научной конференции / под ред. Н. М. Калашниковой. – СПб.: СПГУТД, 2010. – С. 390-394.

АНОТАЦІЯ

Кісіль М. В. Концепції формоутворення костюма в західноєвропейському дизайні XX століття: витоки, розвиток, тенденції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн. – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2010.

Дисертацію присвячено дослідженню концепцій формоутворення костюма в дизайні ХХ століття з виявленням витоків, розвитку та тенденцій. Дослідження проведено на зразках концептуальних формотворчих пошуків в промисловому та ексклюзивному дизайні одягу в західноєвропейській практиці дизайну одягу, включаючи роботи модельєрів із країн сходу, які працюють на європейському ринку. Проаналізовано теоретико-методологічні засади процесу формоутворення, на основі якого було виділено умови функціонування концепцій формоутворення та її складових в цьому процесі. Поетапно розглянуто утворення та розвиток концепцій формоутворення костюма в першій половині ХХ століття в умовах панування модернізму, в середині ХХ століття під час активного розвитку промислових підходів до проектування одягу та на зламі ХХ і ХХІ століть в межах постмодерністської парадигми в мистецтві, які відповідно були класифіковані. З'ясовано, що характеристика концепцій формоутворення відбувається за авторським задумом, принциповим напрямком, структурою форми, методами та прийомами формоутворення костюма. Виділено рівні процесу формоутворення, які узагальнено за пріоритетністю використання в різних концепціях формоутворення костюма. Результати дослідження порівняно із сучасними тенденціями та визначено перспективи подальшого розвитку формоутворення одягу.

Ключові слова: дизайн одягу, концепція формоутворення костюма, акцентована пластика, функціональна конструкція, об'ємно-просторовий каркас, морфологічна трансформація, формально декоративна символіка.

АННОТАЦІЯ

Кисиль М. В. Концепции формообразования костюма в западноевропейском дизайне ХХ века: истоки, развитие, тенденции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – дизайн. – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2010.

Диссертация посвящена исследованию концепций формообразования костюма в дизайне одежды ХХ века с выявлением истоков, развития и тенденций. Исследование проведено на образцах концептуальных формотворческих поисков в промышленном и эксклюзивном дизайне одежды в западноевропейской практике дизайна одежды, включая работы модельеров из восточных стран, работающих на европейском рынке. В работе проанализированы теоретико-методологические основы процесса формообразования. На их основе были выделены концепции формообразования костюма в первой половине ХХ столетия в условиях господства функционализма, в середине ХХ столетия во время активного развития промышленных подходов к проекти-

рованию одежды, в конце XX столетия в границах постмодернистской парадигмы в искусстве.

Установлено, что под концепцией формообразования костюма следует понимать систему взглядов на авторскую идею и процесс создания формы костюма соответственно авторскому замыслу, принципиальному направлению, структуре формы, методам и приемам формообразования костюма. Были выделены и представлены в знаковой форме следующие структуры костюма: оболочковая, геометрическая, каркасная, спиралеобразная, футляроподобная, сетчатая, модульная, складчатая. Определено место концепции формообразования в процессе проектирования одежды – концепция формообразования костюма является началом этапа формообразования, после определения дизайн-концепции проекта на теоретическом уровне и определяет дальнейший выбор методов и приемов формообразования на практическом уровне.

В результате исследования были определены следующие концепции формообразования костюма: акцентированная пластика, функциональная конструкция, объемно-пространственный каркас, морфологическая трансформация, формально декоративная символика. Выделены уровни процесса формообразования, которые обобщены по приоритетности использования в различных концепциях формообразования и направлениях в дизайне одежды. Образно-ассоциативный уровень является приоритетным при разработке одежды в направлении от-кутюр при использовании концепций акцентированной пластики, объемно-пространственного каркаса, формально декоративной символики. Композиционно-конструктивный уровень является первоочередным при разработке коллекций прет-а-порте, наиболее используемыми являются функциональная конструкция, морфологическая трансформация, акцентированная пластика. При доминировании конструктивно-технологического уровня формообразования при массовом промышленном изготовлении одежды среди концепций формообразования преобладает функциональная конструкция. Результаты исследования сравниваются с современными тенденциями и определяются перспективы дальнейшего развития формообразования одежды.

Ключевые слова: дизайн одежды, концепция формообразования костюма, акцентированная пластика, функциональная конструкция, объемно-пространственный каркас, морфологическая трансформация, формально декоративная символика.

ANNOTATION

Kisil M. V. The Concepts of shaping costume in West European design of the XX century: sources, development, and trends. – Manuscript.

The thesis for obtaining scientific degree of candidate in Art criticism on professions 17.00.07 – design. – Kharkiv State Academy of the Design and Art. – Kharkiv, 2010.

The thesis is dedicated to study concept shaping costume in design in the of XX centuries with discovery sources, development and trends. Research is conducted on the basis of conceptual searches shaping samples for industrial and exclusive design of the garments in west European countries in practicable design of the clothes, including work of designers from east countries, working at European market. The theorist-methodological principles of the shaping process were analyzed, on the base of what were selected operating conditions of forming concepts and its components in this process. The formation and development of concepts shaping costume in the first half of the twentieth century gradually examined, under the rule of modernism, the mid-twentieth century, during industrial development approaches to design clothes and at the turn of XX and within the postmodern paradigm of modernism in art, after that were classified.

It was found that the characteristic of concepts shaping is passing by the plan of author, the principal direction, structure forms, methods and tools of shaping costume. The levels of the process of shaping were ranked by priority in the use of different concepts of the shaping costume. The results were compared with modern trends, after what determined development prospects of shaping garments.

Keywords: fashion design, concept of shaping costume, accented plastic, functional construction, three-dimensional skeleton, morphological transformation, formally decorative symbols.

Наукове видання

КІСІЛЬ Марина Володимирівна

КОНЦЕПЦІЇ ФОРМОУТВОРЕННЯ КОСТЮМА
В ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДИЗАЙНІ ХХ СТОЛІТТЯ:
ВИТОКИ, РОЗВИТОК, ТЕНДЕНЦІЇ

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
Спеціальність 17.00.07 – дизайн

Підписано до друку 25.10.2010 р.

Гарн. “Times New Roman”.

Друк на ризографі. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1
Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний.

Надруковано у копії-центрі «МОДЕЛІСТ»
(Свідоцтво ВОО№950452)

м. Харків, вул. Червонопрапорна, 3 літер Б-1
www.modelist.in.ua